

Mitä vastuullisemmin yritykset toimivat, sitä vähemmän tarvitsemme julkista hallintoa intressien kokoajana, portinvartijana ja palvelujen tuottajana.

Yhteiskunta- vastuu

– viherpesusta liiketoiminnaksi

– Tänä päivänä yhteiskuntavastuu ulottuu kaikenkokoisiin yrityksiin ja kaikkiin toimintoihin, sanoo Ari-Veikko Anttiroiko

KESKUSTELU yritysten yhteiskuntavastuusta (Corporate Social Responsibility, CSR) jäsenyksi omaksi teemakseen 1960-luvun lopulta alkaen ja ammattimaistui 1990-luvulla. Keskustelun syntyyn vaikuttivat muun muassa ympäristökatastrofit, jotka tahrivat monen suuryhtiön maineen. Ehkä merkittävimmän käänteen keskustelussa saivat kuitenkin aikaan energiayhtiö Enronin systemaattiset kirjanpitorikokset ja niiden paljastumista seurannut konkurssi vuoden 2001 lopulla. Samassa vyyhdissä konsulttiyritys Arthur Andersen menetti täydellisesti asiakkaiden luottamuksen tuhotuun Enronin tilintarkastukseen liittyviä dokumentteja. Syntyi tarve määrittää uudelleen, mikä on yrityksen vastuu sitä ympäröivälle yhteiskunnalle.

VELVOITTA JOKAISTA YRITYSTÄ

Yhteiskuntavastuu ymmärretään nykyisin toisin kuin muutama vuosikymmen sitten. Vielä 1990-luvulla se oli lähinnä niiden monikansallisten yritysten asia, joilla oli tarvetta ja varaa erityisesti ympäristövastuun korostamiseen.

Tänä päivänä yhteiskuntavastuu ulottuu kaikenkokoisiin yrityksiin ja kaikkiin toimintoihin, strategisista valinnoista työlöihin. Yrityksiltä odotetaan läpinäkyvyyttä, luotettavuutta, yhteisöllisyyttä sekä vastuun ulottamista tuotteiden koko elinkaareen ja arvoketjuun. Yhteiskuntavastuu on osa tavanomaista liiketoimintaa, kuten YK:n Global Compact -kumppanuusohjelman johtaja **Georg Kell** on korostanut artikkelissaan The

Guardian -lehdessä (13.8.2014).

Vastuukeskustelun sisäistämällä näyttää olevan kaksi juurta. Hallitsevaan keskusteluun voidaan viitata vaikkapa käsitteellä yhteiskuntavastuu 1.0. Se on jatkumoa suuryritysten kampanjakeskeiselle ”viherpesulle”, jota ovat vahvistaneet sellaiset ulkoiset tekijät kuin kansainväliset aloitteet ja standardoidut käytännöt. Hyvän esimerkin tarjoaa edellä mainittu Global Compact -ohjelma, jossa tuhannet yritykset ovat mukana parantamassa ihmisoikeuksia, työoloja ja ympäristöä.

Vastuukeskustelun toinen juuri johtaa käsitteeseen yhteiskuntavastuu 2.0, joka palautuu yrittäjän sisäistyneeseen näkemykseen yhteiskuntavastuusta luonnollisena osana liiketoimintaa. Monet siihen yhdistetyt tekijät liittyvät sosiaalisen median nousun

myötä yleistyneisiin toiminta-periaatteisiin.

VASTUUN KÄSITE ON MUUTTUNUT NOPEASTI

Yhteiskuntavastuu kehittyi nopeassa tahdissa toimintaympäristömme monimutkaistuessa. Kun jähmeitä rakenteita puretaan ja toimijoiden suhteet monimutkaistuvat, samalla joudutaan pohtimaan uudelleen myös vastuukysymyksiä.

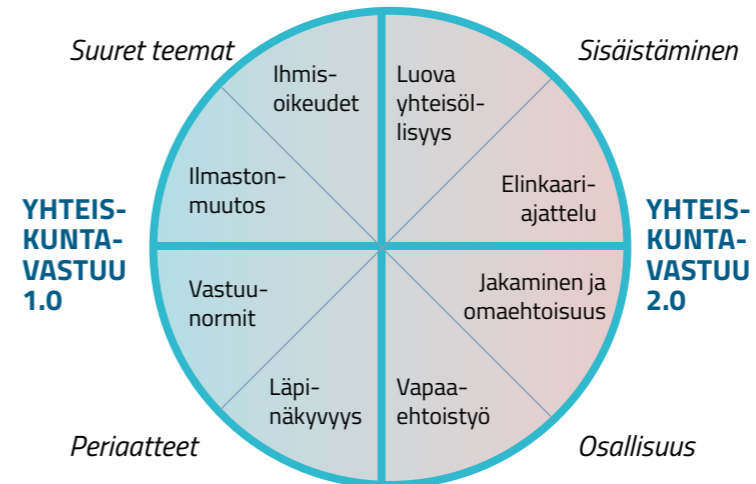
Kestoaikaiset, kuten ilmastonmuutos, ihmisoikeudet ja sääntely, ovat saaneet rinnalleen uusia keskusteluteemoja, kuten ”ison datan” mahdollistaman rikkaan tiedon jakamisen sekä vapaaehtoistyön, johon yrittäjähenkiset toimijat osallistuvat yhä enemmän muun muassa sosiaalisen median kautta.

Yhteiskuntavastuun toteu-

tuksessa sinänsä tärkeiden vastuukoodien noudattamisen ohella korostuu innovatiivisuus eli aidosti uutta luova tapa pyrkiä vastaamaan aikamme ympäristö- ja sosiaalisiin ongelmiin – ja nimenomaan paikallistasolla.

Yritykset ankkuroiduvat tulevaisuudessa yhä enemmän eettisiin periaatteisiin, jotka näkyvät muun

muassa sektorirajat ylittävänä kumppanuuksina sekä tuotteiden ja niiden elinkaarien eettisenä arviointina. Keskittyminen vain niihin toimintoihin, joihin yritykset voivat vaikuttaa pelkästään oman organisaationsa puitteissa, korvautuu osallistuvammalla ja yhteisöllisemmällä tavalla lähestyvä vastuukysymyksiä.

Yhteiskuntavastuuta kasvatamalla voidaan edistää muun ohella yhteiskunnan rakenteellista uudistumista. Mitä vastuullisemmin yritykset ja sen rinnalla myös kansalaisyhteiskunta toimivat, sitä vähemmän itse asiassa tarvitsemme julkista hallintoa intressien kokoajana, portinvartijana ja varsinkaan palvelujen tuottajana.

Julkisen sektorin toimintaan sisäänrakennettu pyrkimys yhteisen edun turvaamiseksi voidaan saavuttaa ainakin osittain eri toimijaryhmien yhteiskuntavastuuta vahvistamalla. Yhteiskuntavastuu kuuluu siten yhteiskuntamme rakenteellisen uudistumisen keskeisiin edellytyksiin. □

Ari-Veikko Anttiroiko
dosentti,
Tampereen yliopiston
johtamiskorkeakoulu